139

Colecția POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

CECILIA DUDU și D. TODERICIU

APA CARE USUCĂ

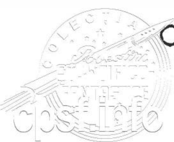
EDITATĂ DE REVISTA ȘTIINȚĂ și TEHNICĂ

CECILIA DUDU și D. TODERICIU

APA CARE USUCĂ

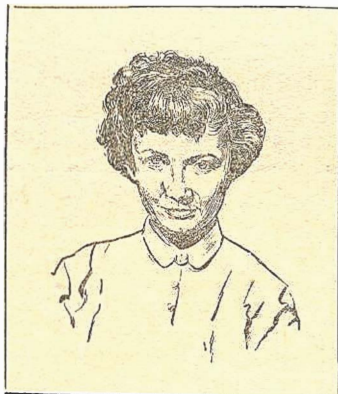

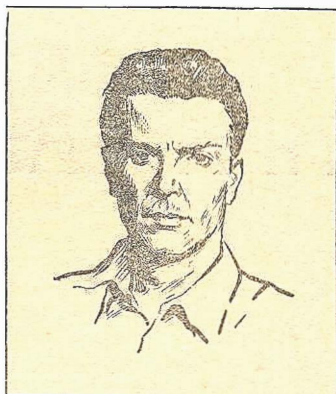
Coperta-desen: DUMITRU IONESCU

Colecția „Povestiri științifico-fantastice"
Anul VI - Nr. 139

CECILIA DUDU şi D. TODERICIU

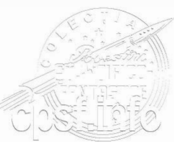

Intîlnindu-se pe drumul unor preocupări literare comune, autorii povestirii de față se află la prima lor lucrare științifico-fantastică.

Inainte de a se consacra literaturii, Cecilia Dudu s-a ocupat de reportajul de actualitate. In anul 1957 a debutat la revista „Tînărul scriitor" cu nuvela „Leacul". In cadrul colaborării lor, autorii lucrează în prezent la o satiră dramatică antiimperialistă, intitulată: „Omul sintetic".

D. Todericiu este inginer chimist și autor al mai multor cărți din domeniul tehnologiei chimice. Din anul 1958, a început să scrie lucrări de popularizare a științei (printre care „Masele plastice" și „Omul și apa", apărute în Editura tineretului). De asemenea pentru Editura S.R.S.C. a scris recent cartea „De la alchimie la chimia modernă".

Cap. I. În care un motan mănîncă un şoarece şi se văd consecinţele ce decurg din acest eveniment

Profesorul privi surprins balonul de distilare, îl ridică scuturîndu-l ușor, îl așeză pe masa de laborator. Neluîndu-și ochii de la cumpănirea apei, zăgăzuită între pereții subțiri de sticlă ai vasului, își alunecă mîna cu degetele ușor tremurătoare pe fața mesei în căutarea creionului.

Ochii îi străluceau înfrigurați, dar o umbră de vădită îngrijorare îi tulbura privirile.

Cu creionul în mînă, profesorul se-ndreptă spre dulapul metalic din capătul laboratorului, îi potrivi cifrul butonului de siguranță și, scoțîndu-și cheile din buzunar, îl descuie.

Căută ceva într-un raft, apoi, găsind ceea ce dorise, se reîntoarse la masa sa de lucru ținînd în mînă un caiet subțire, cu coperte colorate. Trăgînd un taburet, se instală la un colț al mesei și umplu cu scrisul său mărunt și îngrijit o pagină întreagă. Isprăvind de notat, închise caietul. După ce mai privi o dată cu multă atenție balonul de distilare, se ridică din nou, îndreptîndu-se spre dulap. Descumpănit, după o clipă de șovăire petrecută în fața acestuia, profesorul îl încuie cu grijă, fără să mai pună caietul la loc. Cu el în mînă, omul de știință își căută în sertarul altei mese servieta de piele galbenă, vîrî caietul într-una dintre despărțiturile acesteia și reveni cu ea în mînă lîngă masa plină de baloane, distilatoare și alte aparate de laborator.

Ceasul de pe perete arăta ora opt. Afară înserarea învăluia în umbrele ei curtea institutului.

Cu gesturi încete, domoale, parcă îngreuiate de povara unei tulburări sufletești, bătrînul își scoase halatul, apoi calota de pînză albă de pe cap, își îmbrăcă haina și, cu pași rari, apăsați, se îndreptă spre ușă strîngîndu-și servieta sub braț. În prag stătu o clipă-n loc, se răsuci cuprinzînd cu privirea laboratorul. Totul era-n ordine. În fereastra de la capătul încăperii, micul ochi de aerisire era, ca de obicei, deschis. Cu mîna pe clanță, șovăi o clipă: n-ar fi mai bine să-l închidă? Nu. Profesorul Baltag ieși încuind în urma lui ușa cu grijă. Un clinchet, al

doilea ; luminile de pe culoar, stinse una după alta, îngăduiră umbrelor înserării să cucerească treptat încăperea. Pașii profesorului răsunau din ce în ce mai îndepărtați pe scările clădirii. De jos răzbi zgomotul închiderii unei uși, apoi liniștea se așternu pretutindeni.

Departe de freamătul orașului, laboratorul, institutul, înconjurate de un parc, cu alei geometric tăiate și pomi tunși după iscusita viziune estetică a tovarășului Johann — un neîntrecut grădinar —, alcătuiau „oaza de fericire", cum spunea el, a profesorului Baltag.

— Bună seara, tovarășe profesor...

— La revedere, meștere Johann, la revedere...

La capătul aleei, cu furtunul în mînă, Johann îl salută reverențios pe profesor, urmărindu-l lung cu privirea. Liniștit, încet, profesorul se-ndrepta cu pasul său măsurat spre stația de autobuz.

Strîngînd cu grijă furtunul, grădinarul o luă spre locuința sa din spatele garajului.

Cincisprezece minute mai tîrziu, profesorul în autobuz, grădinarul în camera lui și Niculae portarul, Moș Niculae cum îi spuneau studenții, în gheretа lui de la poartă, se cufundau în citit. Profesorul — drumul lui dura 40 de minute — citea de obicei cîte-un articol complet din revista de anale — seria chimie : Johann — german de origine — se adîncea-n paginile lui N.B.I. — „Neue Berliner Ilustrierte" —, o revistă la care de ani de zile era abonat, iar Moș Niculae cerceta minuțios, articol cu articol, gazeta, silabisind pe alocuri cu voce tare, comentînd și pufnind, căci, ...precum se va vedea în cele ce urmează, pentru el cea dintîi sarcină era — după propria-i mărturisire — de a fi „la zi" cu toate ale lumii...

Sus pe acoperișul-terasă al institutului se auzi tabla trosnind ușor. Zgomotul înfundat nu tulbură pe nimeni în afară de cel căruia i se datora : un superb cotoi bălțat. Cine ar fi putut să prevadă-n acea clipă că peste 11 ore grațiosul animal, în care nici Moș Niculae n-ar fi recunoscut probabil pe misteriosul hoț care-i furase cu o seară-nainte o bucată de carne afumată din cămara locuinței, va deveni cea dintîi verigă dintr-un vîrtej de întîmplări ce vor zgudui viața institutului ?

Un nou zgomot anunță o nouă săritură, și iată-l pe tardivul vizitator intrînd fără bilet de voie și mai ales fără aprobarea lui Moș Niculae, pe mica fereastră de aerisire în laborator.

Întunericul se lăsase de-a binelea cînd motanul își isprăvi călătoria întreprinsă cu nesfîrșită precauție și atenție printre mese, taburete, pe lîngă nișe și diverse aparate de laborator. Hotărît lucru : chimiștii s-au dovedit neinspirați pe ziua de astăzi, se „gîndi" cotoșmanul în mintea lui, purtînd în nări amintirea unei felii de salam de o respectabilă grosime găsită ieri după colțul unui dulap cu reactivi. Plictisit,

arborînd acea splendidă nepăsare pe care numai un poet adevărat o poate sesiza-n unduirile unei feline, animalul se pregăti să ia calea întoarsă cînd ceva-i abătu atenția. Adulmecă. Săgeată țîșnită din arcul propriei sale musculaturi, motanul căzu peste șoarecele paralizat de spaimă aproape-nainte de a-l fi văzut. Este de adăugat — în interesul povestirii de față, fără a susține că o scenă de măcel, chiar dacă e justificat și util, poate să fie și frumoasă — că neprevăzuta cină se desfășură după toate regulile artei, din care bine-nțeles n-au lipsit nici joaca de-a pisica și șoarecele de la-nceput și nici cuvenitul lins pe bot de la urmă.

Mulțumit, motanul se-ntinse și sări. Deși în nici una dintre multele cărți pe care literatura sau chiar științele naturale le-au închinat neamului pisicesc nu se susține că vreodată un șoarece să-i fi căzut greu stomacului în care și-a sfîrșit zilele, totuși, în cazul de față, cotoșmanul își greși săritura și, lucru rar întîmplat unei pisici care se respectă, se izbi de pervaz.

Silit să-și asigure echilibrul, cum nu reuși să ajungă-n golul geamului din prima-ncercare, motanul ateriză pufăind nervos pe masa acoperită cu plăci de porțelan și plină de stative cu eprubete, baloane și flacoane. Un zgomot de sticlărie spartă se auzi-n laborator. Lovit, un balon se rostogolise pînă la marginea mesei și, căzînd de pe masă pe taburet, se izbi de muchea acestuia din urmă, spărgîndu-se cu zgomot.

Speriat, motanul se refugie în cel mai îndepărtat ungher. Aici, cu sufletul la gură și inima cît un purice, dacă se poate spune așa ceva despre un reprezentant al felinelor domesticite fără a le insulta neamul, care, după fabuliști, se trage din însuși neînfricatul tigru, cotoiul încremeni într-o așteptare neliniștită.

În liniștea ce urmă, prin urechile ciulite ale motanului se scurgea, picătură cu picătură, zgomotul lichidului prelins de pe taburet în balta mare de pe cimentul laboratorului, împletit cu tic-tacul monoton al ceasornicului de perete, totul înecat în zvîcnetul de nestăpînit al inimii viteazului.

Dar molcoma picurare a unui fir de apă potolește cu timpul pînă și „conștiința" încărcată a unui motan. Liniștit, animalul se apropie din nou de geam.

„Să fie oare apă ?" Mirosind, cotoiul identifică „organoleptic" *, cum ar spune chimiștii sau însuși profesorul, lichidul scurs din balonul spart, îl identifică și, satisfăcut — vorba proverbului : în tot răul se află uneori și-un sîmbure de bine —, se adăpă cu poftă, hăpăind de cîteva ori. O dată, de două ori, de trei ori...

Afară începu încet, apoi din ce în ce mai grăbit o ploaie ale cărei răpăieli pe acoperiș înecară cu totul orice zgomot din laborator, permi-

---

* Adică prin simțiri (n.r.)

țînd celui dintîi capitol al povestirii de față să se-ncheie cu un prolog în care cititorul izbutește să ia contact cu cinci din cele nouă personaje ale întregii întîmplări, dintre care două, și nu dintre cele mai puțin importante, nu sînt decît un motan bălțat și șoarecele înfulecat de el.

Cap. II. În care se arată că-n timpul nopții se întîmplă uneori lucruri care a doua zi se trec sub tăcere

Vînjos, îndesat, pășind cu băgare de seamă, omul cenușiu se apropie de gard. Proptindu-se în mîini, se săltă încălecîndu-l, privi o clipă în jur, apoi se lăsă liniștit în josul zidului, lunecînd în curtea institutului. Își scutură haina, dînd colțul clădirii joase, acoperită cu iederă, ocupată de personalul de serviciu, și se îndreptă cu grijă spre geamul luminat de la parter. Ciocăni de patru ori la rînd. Fereastra se deschise. O voce dinăuntru mormăi înfundat. Lumina se stinse, apoi, prin crăpătura ușii, omul cenușiu se strecură în casă. Îmbrăcat într-un halat jerpelit și cu papucii-n picioare, Johann îl întîmpină, vădit nemulțumit, întinzîndu-i o mînă moale, silită.

Grădinarul aprinse lampa de pe măsuța de noapte. Învelitoarea patului cu tăblii înalte de bronz, scîrțîitor și demodat păstra încă urma trupului lui Johann, trezit din somn de nepoftitul său musafir. O masă de lemn, 2—3 scaune uzate și-un dulap completau mobilierul sărăcăcios al încăperii, orînduit însă cu o vizibilă meticulozitate.

Discuția începu în limba germană. Omul cenușiu vorbea răgușit, spart; Johann, chinuit și surprinzător de pițigăiat.

— Nu mai aștept! Am venit să-ți spun că nu mai aștept. Am nevoie de bani! Donnerwetter!

— Am să-ți dau!

— Am să-ți dau? Cu asta nu se mănîncă..., răbufni omul.

— Nu! Se mănîncă cu amenințări! Nu vrei să-nțelegi că nu pot să-ți dau mai mult decît am? Ce pot să fac dintr-o leafă de grădinar. O să-mi rup de la gură și o să-ți dau, știu că trebuie... dar nu acum: Ți-am scris doar! De ce-ai venit? Dacă te vedea cineva? Îmi faci greutăți.

— Ascultă, meștere Johann, pare c-așa-ți zice, începu străinul. Eu încă nu m-am apucat să cresc panseluțe și lăcrămioare. Cel mult mă interesează florile de „gura leului" și cele de „nu mă uita".

— E un avertisment?

— Nu! Pentru avertisment am altceva! Dar cu un laș ca tine...

Grădinarul se însufleți:

— Uiți cu cine vorbești... Eh! și se bătu cu palma peste genunchi: dacă n-ar fi piciorul ăsta, multe ar fi fost altfel...

— Da, cunosc... Cîntecul acesta a început să fie mai vechi decît cîntecul tău de leagăn. Da! În noaptea asta dorm la tine. Se apropie de pat. Îl pipăi. Comod! Pufos ca al lui „O-mama". * Tot pe moale-ți place să dormi. Nu ți-ai lăsat vechile obiceiuri...

— Bine, dar...

— Nici un dar... Îl întrerupse zvîrlindu-i cu un gest tăios pătura și una dintre perne. Culcă-te mai bine dincolo-n cămară și fii bucuros că totuși te mai numeri printre prietenii mei. Vezi bine doar că vin să-ți cer ajutorul. Mîine seară am să plec. Noapte bună, Johann!... Johann!... Într-adevăr, arăți jalnic și neîndestulat... Johann! Poate ți s-ar fi potrivit mai bine numele lui Iov... Ha! Ha! Ha!

Clănțănind, grădinarul, stîngaci și șchiop, cu pătura și perna sub braț, începu să se-nvîrtească prin casă, făcîndu-și în cele din urmă supărat culcușul de ocazie, pe jos, în apropierea ușii.

Omul cenușiu tacticos își scoase ghetele și surtucul, pipăindu-și grijuliu buzunarul dinăuntru al acestuia și așezîndu-și-l la îndemînă. Satisfăcut, căscă și se-ntinse.

De jos de lîngă ușă, Johann în loc de noapte bună, oftă prelung:

— Am să-ți dau mîine banii. O mie de lei! Cu asta lichidez și luna trecută și pe cea dinaintea ei! Numai să pleci.

— Ești un băiat bun, Johann! Știam că n-ai să-l lași de căruță pe sărmanul tău prieten, încheie batjocoritor omul cenușiu, cu ochii deschiși ațintiți în întunericul tavanului în timp ce Johann, oftînd din nou, stingea lumina.

Peste cîteva clipe, omul cenușiu sforăia. Minutarele ceasului din laborator arătau orele două și jumătate din noapte. Johann, treaz, se frămînta pradă gîndurilor, și abia mult mai tîrziu somnul izbuti să-l cuprindă. Afară, pe cer, luna liniștită cobora și ea să se culce.

Cap. III. În care se vede că știința poate face minuni adevărate cînd încape în mîinile celor care-o știu folosi spre binele tuturora

Ceasul din colț de la universitate arăta ora patru dimineața. În zorii care-și deschideau ferestrele de lumină deasupra orașului, rarii trecători se îndreptau cu pași grăbiți spre ținta drumului lor matinal, în timp ce, cu șorț și mănuși de cauciuc, muncitorii întreprinderii comunale descărcau furgoanele de gheață, clădind stive de blocuri albe pe trotuar în dreptul cofetăriilor, patiseriilor și restaurantelor orașului.

Printre ceilalți rari drumeți ai dimineții, o pereche dădu colțul pe lîngă ceas, îndreptîndu-se-n sus în lungul bulevardului Bălcescu.

* Bunică (în limbaj popular german — n.a.)

Înaltă, zveltă, blondă și s-ar putea spune chiar frumoasă, apărîndu-se de răcoarea dimineții cu un mantou dintr-un material galben, tînăra pășea vioi alături de-un om bronzat, viguros, cu alura și mers de sportiv, puțin adus de spate, în vîrstă de 30—35 de ani.

Cei doi discutau, ea calmă, el gesticulînd și dînd din cap de cîte ori voia să sublinieze ceva.

— Nu, Nadina! În știință, ca și-n viață, totul are un sens precis. Trebuie să-l aibă!

Privindu-l amuzată, fata îi răspunse cu un glas puțin tărăgănat:

— Este curios că dumneata, Tudor, care ai poate mai multă sensibilitate decît trebuie (și ți-o spun ca-ntre prieteni: ești un timid), vorbești atît de hotărît despre sensul vieții. Adineauri, cînd, ieșind de la serata universității, ne ridicasem privirile spre cer, te extaziai în fața poeziei zorilor, iar acum cauți în toate precizie și sens... Oare nu e o contradicție?

Cu o ușoară încruntare, căutîndu-și parcă vorbele, tînărul ripostă:

— Nu mă contrazic. Dimpotrivă, mă completez. Eu sînt cercetător. Poezia teoriei și timiditatea visului, pe acestea vreau să le apăr. Timiditate de formă, pentru că de fapt nu este vis frumos al cărui nume să nu fie îndrăzneala. Cînd e vorba însă de știință și de dezvoltarea ei, poezia îmbracă direcția unui singur sens — cel al construirii.

Malițioasă, Nadina îi aruncă o căutătură fugară, pe sub gene:

— E-nceputul unui proiect de oră de curs? Am mai cunoscut pe cineva, un alt asistent de-al tatălui meu, care mărturisește că-și pregătește orele de seminar plimbîndu-se de obicei la șosea. Lecția dumitale promite a fi interesantă. Nu știu dacă n-are de gînd să fie prea lungă.

Tînărul izbucni în rîs:

— Lungă? Nu. Pot s-o și rezum. Voiam să-ți spun doar că un om de știință are oricînd în mîinile sale puterea de a-și îndrepta munca în folosul distrugerii. Nu trebuie însă s-o facă. Adevărații oameni de știință slujesc fericirea omului; aceia care urmăresc subjugarea umanității sînt la fel de răufăcători ca și dăunătorii ogoarelor. Iată pentru ce... Dar mai bine tac. Te plictisesc. Așa sînt eu... mă-nflăcărez prea repede...

Zîmbind, fata se opri o clipă din mers privindu-l:

— Îmi plac oamenii înflăcărați... atunci cînd au pentru ce s-o facă! Dar spune-mi, Tudore, își coborî ea glasul: lucrările voastre, ultimele, nu sînt oare primejdioase?

— Primejdioase... Pot să-ți spun un singur lucru, gheața „superplastică" va fi o mare descoperire. Ea nu va putea fi întrebuințată în scopuri distructive. Datorită ei, omul va...

— Nu m-ai înțeles, Tudore, îl întrerupse cu un ton vădit îngrijorat tînăra. Întrebarea am pus-o în legătură cu voi, cu colectivul, cu tata... cu dumneata...

— Pericol ? Nicidecum. Lucrările sînt obișnuite, ca orice muncă de laborator. Mai avem însă de lucrat. Deocamdată însă va trebui să lămurim unele aspecte ivite pe parcursul cercetărilor noastre...

— Vreun corp nou ? Vreo nouă substanță ? îl întrerupse Nadina cu un surîs abia mijit în colțul ochilor...

— Ți-a spus ceva tovarășul profesor ?

— Nu, Tudore. Tata nu mi-a spus nimic. Aseară însă s-a întors acasă preocupat. Nervos. Aș putea spune chiar tulburat. Nu-l mai văzusem așa de mult. Voia parcă să-mi spună ceva și se stăpînea. S-a retras la el în birou și vreme-ndelungată — o oră aproape — și-a făcut însemnări. Cînd am plecat — dumneata mă așteptai jos, în hol — el nu terminase de scris. Altădată, de cîte ori ieșeam undeva seara, mă conducea...

— Da, aseară nu mi le-a dat în primire, glumi asistentul...

— Și nici nu m-a sărutat ca de obicei pe frunte. Poate că sînt o proastă, Tudore, dar noi, femeile, ne rezemăm mai mult decît s-ar putea crede pe intuiție... Cu tata s-a petrecut ceva. Sînt neliniștită. Avea un aer atît de ciudat... Parcă s-ar fi bucurat de o mare descoperire și-n același timp s-ar teme de urmările ei. N-am văzut niciodată întipărită pe fața cuiva atîta înfrigurată strălucire și-n același timp atîta îngrijorată stăpînire, împletite în aceeași expresie ca-n clipa cînd, ridicîndu-și ochii de pe caietul lui, mi-a spus : „La revedere, fata mea, la revedere !".

— Exagerezi, Nadina. E firesc să fie preocupat. În ultimele zile am dat peste-un compus al apei. Are însușiri aparte. Profesorul Baltag a hotărît să se ocupe singur de el, ca să nu ne abată nouă, celorlalți, rostul de la continuarea lucrării principale. Ieri după masă i-a determinat unele însușiri... Dar de aici și pînă la primejdiile de care te temi este-o mare distanță.

Nadina, oprindu-se din nou și privindu-l cu mare luare-aminte, parcă citindu-i gîndurile, îi răspunse cu glasul scăzut :

— Să nu te superi pe mine. În ultima vreme sînt poate și prea obosită. Examenele... Figura tatii însă nu mi-a plăcut... Ar trebui și el să se odihnească !

Vilsan zîmbi înduioșat :

— Cercetările profesorului Baltag asupra apei sînt încă totuși la-nceput. Dacă tot ce-am realizat noi în laborator pînă-n prezent ar fi publicat, să nu crezi că s-ar dezvălui vreun mare secret al materiei. Nu ! Apa din baloanele noastre nu e nici măcar elixirul de viață lungă al alchimiștilor de altădată, iar pentru a se realiza ipoteza profesorului, în care cred, așa cum cred și-n el însuși, e nevoie încă de multă experiență. Pînă atunci însă ar trebui să nu uităm că afară totuși e cam frig și că la ora în care apar zorile cu ochi de lapte — cum spunea altădată Homer — poezia e totuși mai fructuoasă decît o stîngace lec-

ție de chimie. Cuprinzîndu-i energic brațul, tînărul o sili să-și grăbească mersul, în timp ce de-a lungul străzii două autostropitoare începeau să facă toaleta matinală a marelui oraș.

— Nu izbutim nicicum să scăpăm de apă! rîse Nadina arătîndu-i stropitoarele.

Zîmbind, Tudor continuă pe tonul de mai-nainte...

— Și totuși, cu riscul de a mă considera pisălog, am să revin la poezie, din undele căreia, vezi că ne menținem în subiect, eu am avut imprudența să evadez cu finalitatea mea științifică. Ascultă, Nadina, crezi că ar fi poetic să-ți mărturisesc un gînd pe care-l port în mine de mult ?

— Poetic ? Dar e absurd, izbucni Nadina ! Ai început să vorbești fără nici un sens. Cum poate să fie poetică sau nu o mărturisire ? Prozaică, asta mai merge. Tovarășul asistent are de făcut o mărturisire. E destul de complicat sau, ca să fim în temă, sînt neobișnuite datele problemei. Dumneata. Eu. Zori de zi. Seara a fost destul de plăcută. Și-acum căutăm subiecte...

Tăcut, asistentul continuă să meargă un timp aproape neobservînd cum, călcînd mașinal pas după pas, au părăsit bulevardul și, intrînd pe o stradă lăturalnică, se apropiau de locuința profesorului Ștefan Baltag. Ajunși în fața ei, o casă veche cu mult liliac în curte și cu un grilaj de fier, Nadina se opri cea dintîi, sprijinindu-se cu o mînă de grilaj :

— Tovarășul asistent tace ? Sau, cum ați spune voi la o ședință de comunicări, ordinea de zi stabilită epuizîndu-se, discuția se încheie pînă la o dată...

— Nadina..., se înfurie Tudor : Vreau să crezi totuși că nu sînt un caraghios. In acea clipă, întrerupîndu-l, Nadina se-ntoarse spre el fulgerător, înălțîndu-se o clipă pe vîrfuri, îl sărută undeva pe nas, lîngă nas sau pe obraz și, înainte ca Tudor să-și dea seama de ceea ce se întîmplă, o zbughi pe poarta întredeschisă a casei, pierzîndu-se, odată cu o fluturare de mînă în semn de rămas bun, dincolo de tufele de liliac.

Rămas singur, asistentul Tudor Vîlsan își duse mîna stîngă la obraz, încercînd să pipăie, parcă nedumerit, locul pe care mai simțea încă sărutarea ca atingerea unei flori, apoi se uită în jur, își înfundă miinile în buzunarele hainei de vînt, și le scoase, gesticulă de două ori cu ele ca și cum nu mai știa ce să facă și în sfîrșit plecă grăbit înapoi spre bulevard, urmărit de ciripitul păsărelelor din copaci. Cu capul în vînt, cu pieptul zvîrlit înainte, cu pași mari, recapitulînd drumul făcut, Vîlsan își mărturisi că la urma urmelor știința poate să facă minuni adevărate cînd încape în miinile celor care-o știu folosi pentru binele tuturor, ba chiar și pe marginea discuțiilor despre ea, atunci cînd ele se poartă în doi și unul dintre ei caută subiectul...

Vesel de constatarea sa, începu să fluiere. Așa a ajuns în stația de autobuz, și numai întîmplările unei nopți de început de vară, explică de ce în aceeași dimineață Moș Niculae, care locuia și el în incinta institutului și se afla întîmplător la poartă, îl salută pe asistentul Vîlsan la o oră la care, vorba lui, „încă nu se spălaseră pe ochi prea bine nici măcar cocoșii".

Cap. IV. În care se descoperă un motan care nu e motan

Dintre toate sentimentele greu de descris, desigur că face parte și acea stare deosebită proprie tinereții și pe care oamenii s-au obișnuit de zeci de mii de ani, poate chiar de sute de mii de ani de cînd există graiul pe lume, s-o numească dragoste. Tudor Vîlsan — cercetător chimist și om al cifrelor reci, cum îi plăcea să se creadă — avea față de definiții și mai ales față de definițiile ce se pretindeau exacte oroarea omului de știință meticulos și atracția elevului premiant care-și face din definiție cel mai sigur scut. Poate că acesta era motivul paradoxal pentru care vrînd să fugă de sine însuși, ca să nu fie nevoit să se definească prea repede, tînărul asistent se hotărîse cu atîta dezinvoltură să apară la institut în zi de duminică și la o oră pe care nu o puteau justifica decît pasiunea sa pentru cercetări și interesul ce îi era stîrnit de ultimul studiu început sub auspiciile profesorului Baltag. Dar pe Nadina o iubea. O iubea de doi ani. O iubise din clipa cînd, proaspăt asistent al tatălui ei, fata, studentă pe atunci în anul II al facultății de geografie, căutîndu-și părintele la institut, „îl descoperise", cum spunea ea, pe Tudor cocoțat pe o instalație, montînd o coloană în care se încercau noi metode de sinteză a apei.

Fără să fi fost lipsit de curaj, tînărul ezitase să-și mărturisească sentimentele, deși de un an și jumătate Nadina și el erau aproape inseparabili în orele lor libere: la spectacole, la sport, la plimbare.

Nici chiar glumele colegilor ori surîsul îngăduitor al bătrînului profesor nu-l făcuseră pe tînăr să-și dea pe față sentimentele altfel decît prin acele o mie și una de semne care vorbesc mai mult și mai bine decît toate vorbele mari și care de la o floare la un zîmbet, de la o tresărire de grijă la o înseninare plină de bucurie fac din fața oricărui îndrăgostit cea mai la îndemînă oglindă a sufletului său.

Gestul Nadinei însă îl zăpăcise. Simțea nevoie să-l controleze în fiecare clipă dacă a fost sau nu adevărat. Plutind mai mult în lumea gîndurilor sale, care toate-și îmbrăcaseră haina de sărbătoare, asistentul Tudor Vîlsan urcă scările spre laborator, descuie ușa de la intrare, pe cea a vestiarului, se îmbrăcă cu halatul său alb și, după ce roti de două ori cheia în broasca ușii laboratorului, apăsă clanța acesteia, deschizînd-o.

Descumpănit, Vîslan încremeni în prag. În fața lui, pe podeaua de ciment, la doi pași, poate la trei pași, cu părul zbîrlit ca sub efectul unei continue descărcări electrice, cu picioarele puțin date în lături, cu o coadă nemaipomenit de lungă, zbîrlită și îndoită la capăt, într-un neverosimil unghi drept, cu ochii deschiși mari, sticloși, cu gura desfăcută într-o poziție nefiresc amenințătoare, se afla în picioare, dar totuși evident mort, un motan bălțat.

Oprit în prag, asistentul închise întîi ochii, apoi îi deschise din nou. Nu, nu era o vedenie, animalul exista, mai bine zis existase. Stăpînindu-și emoția, Vîlsan tot nemișcat privi mai atent. În jurul animalului, o „baltă" de sticlă transparentă. Pe taburetul de lîngă motan, o altă „baltă" de sticlă. De pe taburet pe jos, prelungite în șuvoi subțire înghețat, două fire de sticlă ca două stalactite. În fund fereastra de aerisire deschisă. Pe jos cioburi de balon spart.

Precaut, Vîlsan se apropie de taburet. Infrîngîndu-și ezitarea, pipăi sticla. Da, era sticlă sau cel puțin un soi de sticlă.

Iar animalul...? Împins de curiozitatea științifică, care-i alungă orice sentiment de teamă, tînărul se aplecă întinzîndu-și mîna spre neverosimilul cotoi. La atingerea degetelor lui Vîlsan, firele negre și subțiri ale blănii se rupseră ca de sticlă. Retrăgîndu-și mîna cu o tresărire neplăcută, Tudor merse hotărît la un dulap, îl deschise scoțînd din el un halat în care înveli cu o mie de precauții cadavrul bizar al motanului bălțat și depuse pachetul astfel făcut pe o măsuță a laboratorului. Încet, cu gesturi atente, reveni la taburet, desprinse cu grijă de pe jos și de pe taburet cele două „bălțoace solide", așezînd plăcile de sticlă pe o altă masă.

O clipă o ridică pe una dintre ele, privind-o în zare cu ochii liberi; se zăreau mici neregularități irizate. Ispitit de această neașteptată descoperire, Vîlsan, căutînd într-un sertar de la o masă de laborator ustensilele necesare, scoase un microtom * cu care desprinse în cele din urmă o fișie, de fapt mai mult un ciob, căci masa transparentă din mîna lui, departe de a se tăia, era pur și simplu sfărîmicioasă la tăiere, ceea ce îi confirmă încă o dată consistența sticloasă.

O jumătate de oră mai tîrziu, ciobul din mîna asistentului se afla sub lentila unui microscop. Da. Suprafața de separație a masei sticloase nu era netedă, ci acoperită cu o extrem de fină barbă de fire, dar ce era mai extraordinar și-l determină pe tînărul asistent să scape o expresie de uluitoare surpriză, era faptul că — vizibil —, la scara de mărire a microscopului, această barbă creștea.

Lăsînd ciobul sub microscop, cîteva momente mai tîrziu, Tudor Vîlsan se afla în vestiarul laboratorului, pradă unei puternice agitații,

---

* Microtom — instrument de tăiat secțiuni subțiri, utilizat în microscopie (n.a.)

în fața unei chiuvete în care-și spăla mîinile cu o mare luare-aminte. Cînd termină, se șterse pe mîini și apoi ieși, încuie cu grijă laboratorul și se îndreptă spre cabina telefonică din celălalt capăt al culoarului exterior. Ajuns aici, formă un număr, așteptînd cu nerăbdare să i se răspundă. La celălalt capăt al firului, o voce cristalină, în care recunoscu glasul Nadinei, îl tulbură și mai mult...

— Alo, alo, răspundeți vă rog, pe cine căutați... Contrariată de tăcere, se auzi vocea.

— Nadina! Sînt eu, Tudor! Dă-mi-l pe tatăl dumitale... Urgent!

— A... Tudor! Ați găsit un subiect, tovarășe asistent? Încercă să glumească fata. După cum vezi, nici eu nu m-am culcat... E atît de frumos. Liliacul...

— Am găsit un subiect! Da, Nadina! Dar acum important e să mi-l dai imediat pe tovarășul profesor. Vorbesc de la institut, adăugă Tudor cu o voce în care nu se mai strădui să-și ascundă tulburarea.

— Oh... Atunci... Tudore, s-a întîmplat ceva rău? se neliniști Nadina...

— Nu, Nadina, dar e ceva important... Te rog să...

— Așteaptă un moment, îl amînă fata... Vîlsan o auzi urcînd în fugă treptele scării holului interior al casei spre dormitorul bătrînului, care se afla la etaj. Se pomeni zîmbind. Cîteva clipe mai tîrziu, la capătul firului auzi vocea lui Ștefan Baltag surprinzător de schimbată. Nu mai era tonul sfătos, prietenesc, vesel sau îngrijorat al profesorului de altădată, ci o voce calmă, dar dură și energică.

— Spune, Vîlsan, ascult...

— În laborator... azi, după ce am condus-o pe Nadina acasă de la serată... am... Sînt aici. Am venit direct la institut și aici... Vorbesc de lîngă laborator... Știți, înăuntru e un motan...

— Un motan? se auzi vocea perplexă a profesorului. Ce fel de motan? Și ce are a face cu laboratorul...

— Vedeți, tovarășe profesor, motanul nu e un motan obișnuit. E... e de sticlă! Sau cel puțin acum este de sticlă, deși pare să fi fost viu pînă nu demult...

— Vîlsan! zbieră pur și simplu Baltag. Ajunge! S-a spart vreun flacon de pe masa mea?

— Un balon F-14, tovarășe profesor. S-a spart, s-a vărsat și...

— Destul, Vîlsan! strigă din nou bătrînul. Viu imediat. Închide laboratorul și mai ales nu te atinge de... de sticla vărsată și nici de motan. Să nu te atingi! Ai înțeles?

— M-am atins, tovarășe profesor... Să vedeți... Dar m-am spălat după și cred...

— Nemaipomenit! se auzi o exclamație îngrozită la celălalt capăt al firului. Cel puțin dacă nu vei fi avut vreo zgîrietură pe mînă sau vreo mică rană deschisă...!

— Nu, așa ceva nu am, răspunse tînărul privindu-și brusc, pe rînd, miinile...

— Bine, încheie profesorul. Închide laboratorul. Pune-ți mănuși în mînă și cu grijă, să nu cumva să te tai, închide pisoiul într-o etuvă, poate în cea mare din laboratorul anexă, și așteaptă-mă. Pînă atunci să nu vorbești cu nimeni... Nici să nu mai umbli pe masa mea de lucru...

Închizînd telefonul, Vilsan se simți ca prins într-un vîrtej de nedumerire. Nu putea cu adevărat să-și mai explice nimic. Bătrînul întrebase de numărul flaconului. Dar în balonul F-14 nu se afla decît apă, apă recuperată de la distilarea soluției F și pe care profesorul rămăsese doar să o studieze. Totuși apă. O bănuială încolți în mintea asistentului. Baltag închisese această apă în balon sub o anumită presiune de 1,47 de atmosfere. Îi spusese chiar că bănuiește unele însușiri deosebite la acest condensat. Pentru ce întrebase de numărul balonului? Deci îl știa. Apoi atitudinea avută cu o seară mai înainte față de Nadina... Ce-l tulburase? De-a dreptul de necrezut era însă faptul că această ciudată sticlă crește. Iar motanul bălțat? Aducîndu-și aminte de el, Vilsan se îndreptă spre masă, luă pachetul învelit în halat și, cu mult mai multă precauție ca mai înainte, încercă să-l introducă în etuva din laboratorul anexă, așa cum îi spusese profesorul. Din păcate însă, motanul era mai lung decît spațiul aparatului și, cum asistentul nu ținea să-i frîngă coada, după un moment de ezitare, încuie cu grijă laboratorul și cu pachetul în brațe o porni pe scări spre subsol. Aici, într-un soi de magazie ce ținea tot de sectorul profesorului, se afla o etuvă cu adevărat uriașă.

„Acolo va încăpea cu coadă, cu tot" — își zise Tudor și, oarecum amuzat de propriul său gînd, începu să caute într-unul din sertarele mesei de lucru a profesorului cheile de la magazia de jos. Ceasul din laborator arăta orele 6 și douăzeci de minute. Profesorul trebuia să sosească din moment în moment.

Cap. V. În care se întîmplă două accidente

Profesorul Ștefan Baltag nu era un prieten al vitezei. Chiar mașina institutului a cărei folosință îi fusese atribuită nu o întrebuința decît în rare ocazii, atunci cînd se grăbea, cum spune el, cu „cel mult 40 de kilometri pe oră!" Iată de ce în dimineața acelei zile de neuitat, Gheorghe, șoferul automobilului pe care cu atîta încăpățînare și-l refuza sistematic Baltag, preferîndu-i „tihna" zgomotoasă, dar „reconfortantă", tot după expresia lui, a autobuzului, încercă, rînd pe rînd, trei mirări care mai de care mai uluitoare.

Cea dintîi cînd, înainte de ora șase, Moș Niculae îi aduse veste de la portarul de serviciu să-și lase somnul deoparte și să plece după profesor. I-a și spus bătrînului:

— Că vii dumneata să mă trezești cu noaptea-n cap, mai înțeleg. Ești în stare să stai trei schimburi treaz în fiece zi și cum ți-i omorî nesomnul mai cu folos decît sculîndu-i pe alții, dar ce l-o fi apucat pe tovarășul profesor să mă cheme la așa vreme nepotrivită să-l aduc la institut, greu de priceput.

A doua mirare i-o prilejui împrejurarea că, odată ajuns acasă la Baltag, n-avu ca de obicei la ce să mai sune lung de două ori; bătrînul însoțit de fiica sa îl așteptau în stradă, în fața porții. Curat de neînțeles. Dar a treia mirare de-abia îl scufundă pe Gheorghe în uluirea cea mai desăvîrșită cînd, odată suit în mașină, Ștefan Baltag îl întrebă cu un glas a cărui hotărîre încă n-o cunoscuse:

— În cîtă vreme ne duci la institut?

Zîmbind, șoferul, deprins de doi ani cu metehnele omului de știință, îi răspunse domol:

— Pe dumneavoastră vă duc în 45 de minute.

— Mult! se auzi vocea răstită a lui Baltag. Prea mult! Ai să ne duci cel mult în 15. Dă-i drumul.

Din tonul profesorului, șoferul se dumiri că nu-i de glumit și, apăsînd pe accelerator, se angajă pe bulevard, depășind ușor viteza permisă de oraș:

— Așa e bine, tovarășe profesor?

— Nu-i bine! Mai repede, îl zori răspunsul căzut brusc, ca o lovitură de ciocan.

Mașina zbura urlînd strident la cotiturile bruște de drum, scrîșnind din frîne la ivirea a cîte unui obstacol trecător și, adevărat bolid, profilînd de lipsa de control mai strîns a circulației în primele ore ale dimineții, mînca drumul, kilometru cu kilometru, apropiindu-se de institut. Arătătorul cadranului indicator de viteză oscila între 60—80 km pe oră. De departe începu să se zărească clădirea institutului. Încă două colțuri de dat și...

Gheorghe strînse cu putere volanul. Ieșită dintr-o stradă laterală o cisternă cu lapte îl sili să ia un viraj într-un fel demn de invidiat de oricare alt as al volanului. Înspăimîntată, Nadina se strînse în Baltag:

— Tată!

Încruntat, profesorul însă, drept orice răspuns, mormăi, așa cum făcea ori de cîte ori mașina-și încetinea o clipă mersul:

— Mai repede! Cisterna dispăruse ca o nălucă. În față, la cîțiva zeci de metri spre dreapta lor, se profila acum poarta institutului cu ghereta portarului, cînd, din dreapta de astă dată, ieșind brusc dintr-o curte, un furgon de transportat mobilă le tăie calea. Magistral, Gheorghe

ocoli obstacolul și de astă dată. Ivit pe neașteptate pe stînga șoselei însă, manevra, vrînd să întoarcă, un camion cu ciment. Arta lui Gheorghe nu mai servi la nimic și, încercînd zadarnic să frîneze, mașina institutului lovi cu putere camionul. Cîteva clipe mai tîrziu, din automobilul turtit, cu motorul sfărîmat, răzbiră strigăte și, cu cele din urmă puteri, abia reușind să se scoată de pe locul de la volan, Gheorghe se tîrî doi pași prin iarba șanțului, rămînînd plin de sînge și cu ochii larg deschiși, rezemat pe jumătate de soclul de ciment al stîlpului indicator din stația de autobuz. Moș Niculae și cu Johann, care se sculase și el mai devreme decît îi era obiceiul duminica, aflați în poarta institutului, martori îngroziți ai întîmplării, sosiră în grabă mare la locul accidentului. Camionul cu ciment cu botul turtit se priponise de-a curmezișul străzii. Conducătorul lui, tăiat pe față și la mîini de sticlele parbrizului, tocmai cobora șovăind din cabina turtită si ea în partea dinspre motor. Din mașina sfărîmată și îndoită ca de mîinile unui uriaș ce-ar fi încercat s-o frămînte, cei doi o scoaseră mai întîi pe Nadina. Amețită, pierdută, fiica profesorului Baltag era întreagă. Scăpase. Nu același lucru era cu profesorul însă, care, plin de sînge, rănit, își pierduse cunoștința.

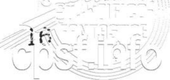
În timp ce Moș Niculae se ocupa de fată, Johann încercă să-l scoată din sfărîmăturile mașinii pe profesor. Întorcîndu-l, făcîndu-i loc, Johann îl trase binișor jos de pe canapeaua mașinii și, cuprinzîndu-l în brațe pe jumătate, abia izbuti să-l aducă în dreptul ușii strîmbate a limuzinei. După alte cîteva mișcări reuși să-l tragă afară și, ridicîndu-l cu efort, să-l așeze pe iarbă, dincoace de șanțul șoselei.

În timp ce-l ducea, mîinile lui Baltag atîrnau moi din încheieturile umerilor ca două mîneci goale. Profesorul trăia. Aplecîndu-se asupra lui, ca să se convingă de acest lucru, grădinarul îl auzi limpede cum, cu gîndul la cine știe ce treburi de-ale lui, rostea cuvinte fără șir: „Apa... nu trebuie... apa... Vîlsan... caietul albastru... apa..."

Ambulanța salvării, chemată telefonic de portar, se ivi într-un șuierat de sirenă. Răniții însoțiți de Nadina fură suiți în mașina albă. Moș Niculae, cu servieta profesorului în mînă, urmat de Johann, se îndreptă spre laborator ca să-l anunțe pe asistent de cele întîmplate. Era duminică, și centrala telefonică, lăsată în legătură cu poarta, nu funcționa pentru numerele interioare.

Tudor, în brațe cu motanul învelit în halat, și ținînd în mînă cheia de la magazie, pe care, după îndelungă căutare, o găsise în alt sertar decît în cel în care știa că este pusă de obicei, ajunsese coborînd pe palierul de odihnă de la etajul doi al camerei scărilor.

Grădinarul, săltînd cîte două trepte odată, cu toată infirmitatea lui, care-i dădea un aer caraghios, îl întrecu pe Moș Niculae, ajungînd cel dintîi în dreptul asistentului.

— Tovarășul profesor..., bolborosi el. Din spate, Moș Niculae îl completa :

— Ce nenorocire, chiar în poarta institutului, tovarășe asistent! De ce s-o fi grăbit așa ?

Tudor, înlemnit, presimțind ceva nemaipomenit de grav, rămase o clipă amețit, apoi, cu un glas frînt, pierdut, întrebă :

— Dar ce s-a întîmplat ?

Moș Niculae, făcînd tot timpul cu mîinile gesturi de neputință, îl lămuri :

— Tovarășul profesor a venit la institut cu mașina. Eu îl trimisesem pe Gheorghe, că-mi telefonase. Zicea să zboare să-l aducă. Și-a zburat nu glumă. În fața porții însă, cînd să dea cotul să intre, un camion cu ciment ! Ce nenorocire...

Johann îl completă pe bătrîn : Gheorghe a fost grav rănit. Din gîtlejul lui Tudor, odată cu un strigăt îngrozit, pe jumătate gîtuit, izbucni întrebarea :

— Și profesorul ?

Moș Niculae dădu din cap cu tristețe :

— E plin de sînge. Și-a pierdut cunoștința. Salvarea e jos la poartă. E și tovarășa Nadina, întreagă, din fericire. Ea ne-a trimis după dumneavoastră.

Uluit, descumpănit, înainte de a face cel dintîi gest, Tudor, uitînd de pachetul pe care-l ținea în brațe, ridică, într-un gest pe care nici el nu și l-ar fi putut explica, amîndouă brațele. Pachetul căzu pe trepte se desfăcu. Ceva întunecat sări din el, și, împins de forța loviturii, cotoiul bălțat fu proiectat pînă în peretele de lîngă geamul etajului următor, izbindu-se cu putere în plăcile de faianță albe ce-l căptușeau.

Urmărit de privirile înghețate ale celor doi oameni și de Tudor încă năucit, animalul se sparse cu zgomot în zeci de bucăți. Revenindu-și la vederea nefireștii scene, Tudor îi prinse de braț pe cei doi, spunîndu-le :

— Să nu vă atingeți de cioburi, e primejdios. Veniți după mine! Și, sărind cîte patru trepte deodată, se îndreptă cît putu mai iute alergînd spre cabina portarului. În urma lui, Johann cobora, bocănind cu piciorul lui șchiop, scările, urmat de Moș Niculae cu privirile întoarse mai mult înapoi, spre cioburile motanului, decît înaintea lui, spre ceafa groasă și întotdeauna rasă, tunsă nemțește a meșterului Johann. Pentru informarea cititorilor este de adăugat presupunerea că nici Johann și nici Moș Niculae nu mai văzuseră pînă atunci în nici una din împrejurările trăite de ei în incinta institutului tehnologic pisici de sticlă de mărime naturală.

Aceasta explica foarte bine atît viteza cu care îl urmau pe Tudor, cît și tăcerea nedumerită intervenită între ei...

Cap. VI. În care are loc o-nmormîntare, care nu e chiar înmormîntare, şi un furt ce se va dovedi cu timpul mai mult decît un furt

Incet, cu mare precauție în fiecare gest, Tudor ajutat de Johann (cel care, în afara funcției sale de grădinar al institutului, o mai îndeplinea și pe aceea de mecanic amator, priceput la orice, sprijinindu-l pe tînărul asistent în multe montări și demontări de instalații experimentale), cu mîinile protejate de mănuși groase de cauciuc și, bineînțeles, manevrînd cîte o pereche de clești de laborator, se străduiau să adune de pe jos resturile motanului bălțat.

Colaborarea dintre asistent și grădinar nu era nouă. Ea începuse să se vadă din primele zile ale instalării lui Tudor în calitate de asistent al profesorului Baltag și avea de fapt trei cauze: cea dintîi era, desigur, priceperea fățișă a lui Johann în toate soiurile de treburi ce se pot întîlni în viața zilnică a unui laborator și care nu țin de chimie, dar fără de care nici chimia nu se poate desfășura. A doua erau marea atracție pe care chimia o oferea meșterului Johann și, bineînțeles, vizibila pasiune cu care grădinarul răspundea acestei atracții. In sfîrșit, a treia cauză nu era alta decît marea îngăduință a șefului laboratorului, „bătrînul", cum îi spuneau toți, căruia Johann îi era simpatic.

Mai mult chiar, cunoștințele chimice dobîndite în cei cîțiva ani de contact mai intim cu laboratorul de către Johann, cunoștințe cu care acesta nicicînd nu ezita să se laude, îi aduseseră grădinarului porecla — și se pare că aici vina o purta Moș Niculae, și nu vreun student — de „alchimistul".

Istoria dorind să rămînă imparțială, e necesar însă să se precizeze că la acest nume a contribuit mai mult o trăsnaie chimică a lui Johann decît numele său cu rezonanță medievală sau defectul său fizic, care-i împrumuta uneori un mers deosebit de bizar, mai ales atunci cînd se grăbea.

Trăsnaia a fost o încercare de a topi niște pucioasă într-un lichid „împrumutat" de la laborator pentru a „prepara", zicea Johann, o soluție distrugătoare împotriva unor larve care-i „mîncau" trandafirii. Fie că nu citise bine rețeta într-un vechi almanah german pe care-l răsfoia de ani de zile, pînă ce-l transformase într-un soi de terfelog de nerecunoscut, fie că nu o pregătise cum trebuie, grădinarul se pomeni cu părul aprins și cu sulful pe frunte, fiind scăpat la timp de trei studenți de efectele „descoperirii" sale și oblojit cu grijă paternă de tînărul asistent.

Intîmplarea, „departe" de a duce îndepărtarea „alchimistului" de laborator, contribuise la strîngerea legăturilor de condescendență și prietenie între grădinar și asistent.

„Veteran" al chimiei experimentale, Johann era mereu folosit de Tudor în treburile mărunte de laborator, fapt care i-a atras pînă la urmă invidia multor laboranți și titlul cu gînd de ironie dat de bătrînul Baltag, care-l numise, în cadrul unei analize a muncii laboratorului, „prim-laborant al tovarășului prim-asistent".

Avînd nevoie de un om sigur pentru o treabă mai mult delicată decît complicată și mai mult primejdioasă decît delicată, era și firesc ca Tudor Vîlsan să se adreseze lui Johann.

Atenți, cei doi tocmai isprăveau de adunat cioburile motanului, introducîndu-le pe rînd într-o cutie de tablă zincată.

Cînd își isprăviră munca, Johann luă cutia, tot fără să-și scoată mănușile și, cu ea în brațe, se îndreptă urmat de primul asistent spre magazia din subsol.

Ajunși aici, Vîlsan presără cu grijă praf de var peste resturile adunate în cutia de zinc, apoi o acoperi cu capacul, depunînd-o în fundul unei uriașe etuve pe care o închise cu multă grijă. Apoi, luînd cu el servieta profesorului pe care i-o încredințase Moș Niculae, se reîntoarse în laborator.

Prudent, grădinarul, care-l urmase, îndrăzni o întrebare:

— Tovarășe asistent, nu cumva pisica...

— E o pisică adevărată. Un motan care a trăit... Da! Un motan adevărat care în urma unei întîmplări, despre care e bine încă să nu vorbim, s-a prefăcut, după cum ai observat și dumneata, în sticlă. De altfel, se grăbi să adauge tînărul, numai faptul că ne cunoaștem de atîta vreme și seriozitatea dumitale m-au îndemnat să te iau cu mine la treaba aceasta. Despre acest motan, tovarășe Johann, nu trebuie să se vorbească. Mai ales acum, cînd profesorul a fost transportat la spital în stare gravă, după nenorocirea de azi de dimineață.

— Putea să și moară. O lovitură la șira spinării la vîrsta lui, celelalte răni...

— Rănile sînt zgîrieturi, meștere, lovitura e mai rea. Medicul „Salvării" însă mi-a spus că el speră să-și revină în vreo 3—4 zile. Va trebui apoi, după ce iese din comă, să-l pună și-n ghips. E pierdut pentru noi cel puțin pentru șase luni de aici înainte. Partea proastă, cea mai proastă, Johann, este însă că și-a pierdut cunoștința. Pînă nu va vorbi el, nici noi nu vom cunoaște adevăratele pricini ale nașterii „motanului de sticlă". Nu le vom cunoaște, nu le vom cunoaște întru totul, pentru că...

— Vă gîndiți la ceva anume, tovarășe Tudor? se apropie de el cu atenție grădinarul.

— Poate că da, dar aceasta nu are acum nici o importanță. Studiile viitoare vor lămuri lucrurile. Ajută-mă mai bine acum să strîng lucrurile de pe masă.

Vorbind astfel, Vîlsan începu să transporte cu mare grijă sticlăria de pe masa de lucru a profesorului, balon după balon și flacon după flacon, punîndu-le într-un dulap de metal larg deschis.

Johann, urmînd instrucțiunile asistentului, demonta între timp distilatorul de pe stativ.

Deodată, fulgerător, în timp ce asistentul era întors cu spatele, așezînd sticlăria în dulap, Johann întinse mîna și, luînd un balon de 200 cmc, astupat cu dop de cauciuc, pe eticheta căruia era scris cu creionul F-14/12, îl dosi între sticlele cu reactivi aflate pe polița mesei învecinate. Cînd Tudor reveni, șchiopul, care procedase la sustragerea balonului cu o dexteritate pe care nu ar fi presupus-o aspectul lui mai mult greoi, își făcu de lucru la un alt stativ ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat. La un nou transport făcut de asistent repetă operația, dosind de astă dată balonul F-14/15 și, în sfîrșit, mai profită odată de o ocazie ca să sustragă din servieta de vinilin galben a profesorului aflată pe colțul mesei, cu fermoarul pe jumătate deschis, un caiet subțire cu coperte albastre.

Vîlsan, preocupat, îngrijorat, termină transportul vaselor, puse în același dulap și servieta de vinilin, fără ca s-o mai controleze sau măcar s-o închidă, și apoi încuie dulapul cu atenție. În fața ochilor îi reveni imaginea înlăcrimată și îngrozită a Nadinei, scăpată ca prin minune din accident. O clipă blestemă în gînd motanul de sticlă, datorită căruia se întîmplaseră atîtea și din a cărui pricină nu era și el acum acolo la spital, lîngă patul bătrînului.

Considerînd că-și făcuse datoria punînd cioburile animalului la adăpost și strîngînd „vesela" profesorului, cum își numea Baltag vasele, se pregăti să plece acolo de unde rațiunea și inima îi porunceau să nu lipsească în clipele cele mai grele. Un moment ezită, voind parcă să se reîntoarcă pentru a-și arunca o privire în servieta galbenă. Aici, profesorul își ținea caietele de notițe personale. Meticulos, bătrînul avea pentru fiecare problemă de care se ocupa cîte un caiet în care-și nota experiențele și concluziile.

Emoționat, Vîlsan își amînă intenția de a controla servieta profesorului, pe care i-o dăduse Moș Niculae pe jumătate deschisă, așa cum fusese găsită în mașină, după accident.

Ce i-ar fi putut spune în plus caietele? Și totuși... Privind circular în jur, Tudor îi arătă lui Johann cu un gest al mîinii ferestrele.

— Tovarășe Johann. Eu plec la spital. Tot ești aici. Deschide larg ferestrele să intre aerul în laborator și apoi, cînd pleci, lasă yalle-ul să închidă ușa automat. Vă voi telefona de acolo ca să vă spun despre profesor. Îl voi anunța pe tovarășul director administrativ. La revedere...

Cap. VII. În care Johann își desăvîrșește cunoștințele de chimie și concluziile pe care le trage

Șontic, șontic, Johann cobora treptele scării din clădirea laboratoarelor, ținînd strîns la piept un caiet subțire albastru și avînd în fiecare buzunar al halatului său peticit cîte un balon plin cu apă și însemnat de profesor: F 14/12 și F 14/15.

Încet, cu capul aplecat în piept, grădinarul se-ndrepta spre mica magazie din spatele căsuței în care locuia. Deschise cu cheia lacătul mare cît toate zilele, apoi intră înăuntru. Ce nu se afla în încăperea îngustă și întunecată? Scaune vechi, rupte, fel de fel de piese și aparate de sticlă, ciocnite mai mult sau mai puțin, sîrme, stative șchioape și strîmbe, cu un cuvînt „recuzita" lui Johann, cu care acesta se descurca în momente în care un „anumit" șurub, un „anumit" tub de sticlă ori un „anumit" capăt de sîrmă sau chiar o cheie veche erau necesare în laborator.

Grădinarul trase ușa după el, desfăcu puțin oblonul ce fereca pe dinăuntru geamlîcul de deasupra ușii și, scoțînd binișor baloanele din halat, le așeză cu grijă în dosul unei cutii de carton dintr-un colț al magaziei. Își scoase apoi ceasul din buzunar — un ceas vechi, burtos, cumpărat de ocazie de la Moș Niculae numai și numai pentru că avea gravat pe capac o locomotivă, și Johann susținea că mașinile cu aburi fuseseră pasiunea sa din copilărie —, îl întoarse mașinal. Ora șapte și douăzeci.

„Doarme — îi duse gîndul la musafirul său. Doarme și sforăie ca un rinocer!" Pe negîndite îi veniră în minte vorbele fără șir ale profesorului de după accident: „Apa... Vîlsan... caietul albastru..." Privi caietul. Îl avea în mînă. „Cine știe ce noi prostii !? Gheața superplastică. O adevărată gogoriță. Cinci oameni în toată firea să-și piardă vremea cu apa... Să faci cărămizi din apă de izvor! Într-adevăr, ce mai idee ?!" Grădinarul dădu încîntat din cap: „Da, da!" Așa face și el. Pune răsaduri, taie crăci, tunde iarbă. Toți trebuie să facă ceva ca să-și scoată pîinea. Totuși povestea aceasta nelămurită cu motanul... Aici se poate ascunde ceva. Ce șiret bătrînul. Lucrau asupra apei... Și el, care de ani de zile ciocănea șchiopătînd în jurul lor, să nu simtă nimic! O clipă îi fu și ciudă, dar, scoțînd din sîn caietul, un surîs triumfător îi lumină fața. Acum va afla tot. Aici, în filele acestea acoperite cu scrisul mărunt și îngrijit al lui Ștefan Baltag, se afla taina motanului de sticlă. Uitîndu-se încă o dată la ceas, își făcu dintr-o ladă răsturnată scaun și masă în același timp și-ncovoiat asupra caietului începu să-l răsfoiască. La început doar schițe, apoi cîteva formule, Johann se încruntă. Curînd însă un zîmbet îi descreți fruntea. La pagina a șasea începea textul. Atent, Johann citi primele rînduri. O uimire

desăvîrșită îi cuprinse fața și, închizînd caietul, vîrîndu-l în buzunar, se sculă, își luă baloanele și plecă.

Dădu colțul magaziei și, pășind hoțește, se opri în pragul casei, învîrti ușor cheia în broască — de cîte ori avea astfel de musafiri îi încuia în casă, cu voia lor — și se prelinse înăuntru. Întors cu fața la perete, cu genunchii strînși, străinul dormea.

„Așa face întotdeauna — se gîndi Johann amintindu-și de celelalte trei-patru vizite ale omului cenușiu. Și de fiecare dată, bani." Domol, cu gesturi supravegheate, în cea mai mare tăcere, grădinarul își schimbă hainele. Trecu cele două balonașe și caietul într-o valijoară de piele ponosită, ce după înfățișare fusese odată o mică trusă de voiaj, și se reîntoarse, tot așa pe nesimțite după cum venise, în magazia lui cu vechituri.

Puțin mai tîrziu, Moș Niculae îl întîlni pe aleea centrală a institutului, îndreptîndu-se spre poartă, îmbrăcat ca de obicei în salopeta lui cu bretele, peste-o cămașă cadrilată, cu surtucul său albastru pe umeri și nelipsitul fes pe cap, cu mica valijoară într-o mînă și undița în alta.

— Mă duc la Snagov... Azi am să plec mai devreme. Aici parcă-mi cad zidurile astea-n cap. Mare minune c-a scăpat. Ce om cumsecade Gheorghe, săracul... Ceasul rău, ți-am mai spus eu... Asta vine-așa dintr-o dată... Cînd mă gîndesc, parcă-mi vine mie rău de supărare. Biata fată... Ai fost la poartă ? Încă n-a telefonat nimeni ?

— Nu, Johann, n-a telefonat, dădu Moș Niculae întristat din cap. Credeam că azi îi sta mai mult pe aici, lăsînd măcar pentru odată baltă pescuitul... Zici că ți-s învălmășite gîndurile, dar patima văd că te ține-n în stăpînire mai tare...

— Nu se tulbură fiecare la fel, omule ! Așa cum nu poți dumneata să-ți mesteci necazul de unul singur și musai ai nevoie de cineva cu care să-ți imparți gîndurile, pe mine doar singurătatea mă potolește. Sărmanul profesor... Mă înăbuș, omule, înțelegi, continuă Johann zgîlțîindu-l pe celălalt de guler... Deodată îl lăsă, se-ntoarse și cu pași mari se-ndreptă spre poartă, săltîndu-și valijoara și pipăindu-se cu brațul în sîn.

Moș Niculae, privind lung în urma grădinarului, clătină din cap cu nedumerire și se-ndreptă spre casă cu pași tîrșîiți, căinîndu-l în gînd pe Johann, pe care-l știa om întreg la minte și prins cu dragoste de bătrînul profesor. Nu făcu însă douăzeci de pași, cînd fu ajuns din urmă și oprit de Johann.

Surprins, portarul îl privi întrebător pe grădinar. Acesta, cu o voce răgușită, îl întrebă :

— Și dacă moare el... noi ce facem ? Nu mă mai duc la Snagov. Merg întîi la spital. Eu nu vreau să moară profesorul ! Apucîndu-l

din nou pe portar, de astă dată de umeri, Johann îl scutură zdravăn repetînd: Nu trebuie să moară. E păcat! Eh! Cîte n-am mai vrut și eu să fac! Dar și așa mă gîndesc că tot am avut noroc să trăiesc în preajma unor oameni care-și înfăptuiesc din plin viața și visurile... Mai ales de cînd cu apa! Mare reușită îi așteaptă cu gheața lor... da, da... copilărie nenorocită... război, viață de cîrtiță... ce să mai năzuiesc? La mine totul e-n urmă. Nu ca la dînșii înainte. Înțelegi? Desfăcîndu-se din strînsoarea grădinarului, Moș Niculae încercă să-l potolească, dar n-apucă să rostească vorbele pe care le căuta, cu atît mai mult cu cît lui însuși i se pusese, de emoție, un nod în gîtlej și mai ales pentru că Johann, tot atît de brusc pe cît revenise, îl lăsă singur în mijlocul grădinii.

Văzîndu-l trecînd pe poarta institutului, portarul de serviciu rămase uimit de înfățișarea sa răvășită. Înainte de a-l fi putut opri ca să-l întrebe ce i s-a-ntîmplat, Johann se afla în stația de autobuz și, găsindu-l acolo, se urcă-n el aproape din mers.

Zile-n șir, personalul de serviciu de la secția chirurgicală a spitalului de urgență, unde era internat profesorul Baltag, avu ce povesti despre impresionantul devotament al unui laborant sau așa ceva de la institutul tehnologic care, rînd pe rînd, cu lacrimile-n ochi și disperare nesfîrșită în fiecare gest, se ruga de toți să-i fie îngăduit „măcar o clipă“ să-l vadă pe rănit. Cînd, în sfîrșit, înduioșat de rugămințile acestuia, medicul de serviciu cedă, îmbrăcîndu-l într-un halat alb si conducîndu-l în salonul în care Baltag se afla în stare de comă, Johann grădinarul scoase de sub haină un splendid trandafir galben Mareșal Niel și, lăsîndu-l la căpătîiul bolnavului, lipsit de cunoștință, se retrase hohotind de plîns.

Două ore mai tîrziu, pe marginea lacului Snagov, în tihna unui colț umbrit, cu rotunjimea pîntecului îngropată în moliciunea covorului de iarbă și doar cu zăngănitul săbiilor de trestie în auz, Johann, cu prețiosul caiet deschis înainte și cu bărbia sprijinită în pumni, își începu lecția de chimie.

Pe una din file profesorul notase:

„Condensatul F-14 este o stare polimorfă a apei, necunoscută pînă acum. El se prezintă asemenea lichidului obișnuit, dar este lipsit de însușirea de a îngheța la temperatura de 0^{0} C. În schimb, «usucă» apa obișnuită, prefăcînd-o în «sticlă» insolubilă. Va trebui neapărat, cel puțin deocamdată, să nu i se releve acest caracter. Pînă nu voi verifica temeinic toate amănuntele, e indicat să nu alarmăm pe nimeni. Ar fi să trezim bănuieli. Fenomenul, analog cu alotropia întîlnită în cazul corpilor simpli, va trebui studiat cu cea mai mare atenție. Reacția este catalizată nelimitat de cantități practic infinit mici de

vapori de apă. Îl voi însărcina pe Vîlsan să caute factorul de stabilizare, lucrînd în domeniul presiunilor. Pentru moment, producția de F-14 va fi limitată la baloanele culese pînă acum. F-14 se va păstra în baloane ermetic închise, sub presiune de 1,47 de atmosfere". Urmau apoi cîteva coloane de cifre — densități, presiuni, volume, greutăți specifice, toate la diverse temperaturi. Pagina se încheia cu o reflecție personală a lui Ștefan Baltag: „Este zguduitor pentru un om de știință pornit pe drumul realizării unei înfăptuiri puse în slujba viitorului luminos al omului să se întîlnească pe drumul creației sale cu asemenea forțe de distrugere. Din nimic nu ne va opri să realizăm gheața superplastică. Nici chiar însușirile distrugătoare ale produșilor intermediari. Nu știința poartă vina folosirii ei în scopuri criminale, ci aceia care îi exploatează cuceririle pentru interesele lor egoiste.

Uluit pe de-a-ntregul, Johann nu-și mai putea dezlipi ochii de pe caiet. Un orăcăit strident de broască îl făcu să tresară. Pe malul lacului, în plin soare, doi tineri îndrăgostiți treceau îmbrățișați, culcînd sub pași arari iarba smălțuită de albastrul florilor de nu-mă-uita. Cerul era înalt, pur, parcă străveziu și liniștea deplină. Johann îi privi. Tinerii se sărutară și se pierdură rîzînd printre sălcii. Grădinarul se săltă într-un cot. În minte-i rămăseseră, repetîndu-se stăruitor, într-una, parcă fără înțeles, cuvintele profesorului: F-14 „usucă" apa... F-14 „usucă" apa... Privirile-i lunecară pe luciul învolburat al lacului. „Cum adică? O apă care se usucă doar dispare, se evaporează... Atunci? Stai! — făcu Johann cu voce tare numărîndu-și pe degete: Zu erst, apa care usucă și apa alotropică sînt același lucru. Așa!" Johann simți nevoia să recapituleze. Și iată dintr-odată cît de prețioase deveneau acum săracele cunoștințe de chimie, ciupite la întîmplare de la tînărul asistent în cursul anilor.

Stare polimorfă... fenomen analog cu alotropia. Despre alotropie știa de cînd cu nesăbuita-i încercare de a topi pucioasă. Era însușirea pe care o au anumite corpuri simple, elemente chimice, de a se prezenta sub două sau mai multe stări deosebite, deși au aceeași alcătuire chimică, cu aceeași formulă. La nevoie, Johann ar fi știut să dea și exemple: sulful, care este cristalin și necristalin sau alteori elastic, oxigenul și ozonul... Dar apa nu este un corp simplu, ci unul compus. Cu alte cuvinte, profesorul descoperise că și apa se poate prezenta în mai multe forme. Încet, încet lucrurile se limpezeau. Fără a ști că de fapt polimorfismul este fenomenul prezentat de unii corpi minerali de a cristaliza în mai multe forme, aparținînd unor sisteme cristalografice diferite, și că profesorul Baltag extinsese termenul prin

asimilare asupra noii stări a apei descoperite de el, Johann pricepu totuși că apa polimorfă desemna o nouă formă a apei, și încă una tare ciudată...

Fraza cu cataliza îi dădu ceva mai multă bătaie de cap. Despre catalizatori își aducea aminte, dar n-ar fi izbutit să spună prea multe cu propriile-i vorbe. Deodată îi veni în minte o frază citită într-un roman de aventuri: „Adela, nici dragostea mea și nici a lui n-au izbutit să te transforme, tu atragi, îi schimbi pe alții, dar rămîi mereu aceeași. Ești ca un catalizator..." Da, asta era. Așa-i spusese și Vîlsan — o substanță datorită căreia sînt favorizate anumite reacții chimice și care, după terminarea transformării la care ia parte doar în cantități nemăsurat de mici, se regăsește la fel, neschimbată. Cu degetul pe fila din caiet, Johann reciti fraza profesorului, înțelegînd de astă dată că F-14 usucă apa, preschimbarea fiind catalizată de vaporii de apă, o mică cantitate de vapori ajutînd uscarea unor uriașe cantități de apă... Undele lacului îi apărură din nou în fața ochilor... Atunci cum ar fi cu lacul? Cîți vapori ar fi necesari ca să-l facă să dispară... Să dispară? Nu! Și asta cum...? Motanul! S-a uscat apa din el. S-a întărit și s-a făcut din sticlă... Johann făcu un gest larg cu mîna spre lac. Și el ar putea fi de sticlă. Înfrigurat, se aplecă din nou deasupra caietului. Întorcîndu-i nervos filele, citește la întîmplare. Scrisul mărunt al profesorului îi joacă în fața ochilor; privirea i se împăienjenește, iar literele cresc uriașe: „Reacția odată pornită în prezența vaporilor de apă din atmosferă, autoalimentîndu-se, e în stare să consume apa lumii întregi pînă la ultima picătură. Un singur kilogram de apă nou descoperită ar fi suficient ca să transforme întreaga noastră lume într-un uriaș muzeu de sticlă". Liniștea locului ales de Johann pe malul lacului deveni uriașă, apăsătoare, grea. Grădinarul se desfăcu la gît, eliberîndu-și mărul lui Adam, și înghiți chinuit, uscat.

Dinspre pădurea de sălcii răzbătu rîsul voios al îndrăgostiților. Johann închise caietul, zăbovind o clipă cu mîna pe scoarțele lui, apoi o întinse apucînd mînerul valijoarei. Se săltă proptindu-se pe piciorul șchiop, cu fața împietrită și privirea pierdută. Șchiopătînd, porni. La malul apei aruncă o privire peste umăr spre pădurea de sălcii.

Liniștea fu pătrunsă de un strigăt prelung...

Cînd îndrăgostiții din inima pădurii ajunseră alergînd în marginea apei găsiră doar o undiță cumpănind, un tăpșan de iarbă culcată și alături un surtuc albastru. Undele apei străvezii izbeau de malul înalt un fes cu canaf.

Cap. VIII. În care medicina și dragostea se împletesc cu geografia, iar faptele diverse nu izbutesc să se înșire pe același fir

Zilele treceau una după alta. Trei fapte diverse au tulburat, fiecare în felul său, viața Institutului tehnologic.

Cel dintîi, trista descoperire făcută de doi tineri pe malul lacului Snagov a unui surtuc albastru în buzunarul căruia se aflau acte pe numele lui Johann Müller, muncitor horticol, salariat al Institutului tehnologic, și suma de 300 de lei.

Cum Johann mergea în fiecare duminică însorită, începînd de la sfîrșitul lunii aprilie și pînă la începutul lui octombrie, la pescuit și baie la Snagov, cum cele găsite pe mal îi aparțineau netăgăduit, cum cercetările întreprinse la el acasă nu relevaseră nimic suspect, ancheta organelor de miliție conchisese că e vorba de un înec prin imprudență.

„S-a înecat, prăpăditul! L-a tras ața la scaldă, cu mintea învălmășită cum era în ziua aceea“ — își puse Moș Niculae pecetea vorbelor lui ca o încheiere la toate cele petrecute.

Johann pierise, lăsînd în urma lui doar regrete. Începînd cu Vîlsan și terminînd cu Moș Niculae, fără a mai socoti panselutele și trandafirii, care, după expresia poeților, își au și ele sufletul lor, toată lumea fu-ntristată de tragicul eveniment.

Al doilea, lui Moș Niculae, i-a dispărut dintr-un geam o bucată de ghiudem. Faptul analizat de păgubaș, care continua să țină cu sfințenie taina pisicii de sticlă la a cărei spargere asistase și despre care fusese convins de Vîlsan că nu era decît un motan de sticlă, așa cum există cîini de porțelan sau tigri de ghips, nu-l dusese decît la o și mai mare dușmănie la adresa pisicilor. Portarul nu avea de unde să știe că bucata lui de ghiudem fusese martorul înjurăturilor dezlănțuite ale omului cenușiu, care, disperînd să-l mai aștepte pe grădinar și crezînd că acesta folosea o nouă tactică în amînarea promisiunilor făcute, se hotărî s-o șteargă, așa precum venise, despăgubindu-se de nereușita sa prin cei cîțiva poli descoperiți în hainele și dulapurile lui Johann și bucata de ghiudem începută a portarului.

În sfîrșit, al treilea fapt divers fu hotărîrea asistentului Vîlsan de a-și lua un concediu de odihnă. Încleștarea în care l-au ținut ultimele evenimente și febrila activitate din laborator îl epuizaseră.

De fapt, aici lucrurile stăteau în realitate ceva mai complicat. Profesorul Baltag după trei săptămîni de internare nu-și revenise din

șocul nervos suferit și, deși ieșit din comă, pus în ghips și de acum intrat într-un soi de semiconvalescență a rănilor sale pur fizice, sistemul său nervos rămăsese zdruncinat de o gravă pierdere a memoriei. Nadina se resimțise cel mai mult de pe urma necazurilor prin care trecuse și nu mai era în stare nici ea să facă față singură grelelor împrejurări care o loviseră atît de crud.

Vîlsan înțelese că datoria sa era aceea de a întreprinde ceva pentru a îndrepta lucrurile și, cu firea sa obișnuită, nu știa cu ce trebuie să înceapă.

Concediul și o imediată căsătorie cu fiica profesorului ar fi rezolvat multe lucruri.

În calea dezlegării în acest fel a situației se aflau totuși, după părerea asistentului, două mari piedici. Cea dintîi o constituia „gheața superplastică“, a doua: starea sănătății profesorului. Desigur că între el și Nadina „nu se ridica vreun munte“ din mult rîvnita gheață... Colectivul Baltag ajunsese destul de departe cu lucrările lui. Oare avea el dreptul de a pleca în concediu înainte de a pune la punct cercetările de laborator, fie chiar și în absența profesorului?

Apoi, pentru căsătorie, cui să ceară mîna unei tinere pe care viața nu o prevăzuse cu unchi, mătușe și nici măcar cu vreun bunic în viață?

Socotind că problemele care-l frămîntă sînt insolubile, Vîlsan făcu ceea ce fac în acest caz toți nehotărîții... începu să procedeze tocmai contrar intențiilor sale. Cu alte cuvinte, se scufundă într-o activitate din ce în ce mai vie și o văzu pe Nadina mult mai rar decît era de așteptat.

Dotată cu cel de-al șaselea simț propriu tuturor femeilor atunci cînd iubesc, Nadina, împărțită și ea între spital, examene și gîndurile ei, îi acordă tînărului înțelegerea, care făcu ca, de fapt, apropierea lor sufletească să se cimenteze și mai mult în această perioadă de grele încercări.

Închis toată ziua cu ceilalți patru sau cinci colaboratori ai săi în laborator, Tudor se lupta să ducă lucrarea colectivului Baltag la bun sfîrșit.

Gheața superplastică nu era de fapt o idee nouă, așa după cum nu era nici măcar o „gheață“, la drept vorbind.

Cercetări sistematice întreprinse în cursul ultimelor decenii asupra apei au atras dintr-un început atenția tuturor oamenilor de știință asupra unora dintre ciudățeniile apei. Într-adevăr, apa are cu totul

altă comportare decît substanțele asemănătoare ei din punct de vedere chimic și fizic.

În primul rînd, poziția aparte a apei între celelalte lichide cunoscute de chimie provine din modul de comportare al densității ei. În general, densitatea lichidelor scade cu temperatura. Apa normală prezintă o valoare maximă de densitate la 4°C. Dacă peste această temperatură densitatea apei scade, lucrul este firesc, dar faptul că ea scade și sub această temperatură odată cu creșterea volumului său nu mai este ceva obișnuit.

Datorită acestei situații cînd, iarna, apele de suprafață se răcesc sub 4°C, apa răcită, mai ușoară, se ridică la suprafață, înghețînd și constituind astfel o pavăză termică pentru apa de la fund, care, rămînînd la temperatura de 4°C, permite rezistența viețuitoarelor vegetale și animale, împiedicînd în același timp înghețarea completă a întregii cantități de apă din albia considerată.

Gheața însă nu este numai rezultatul unui fenomen al naturii și nici doar o sursă de frig pentru depozitele alimentare sau rezolvarea unor probleme de răcire. Ea e un material plastic și fără îndoială că, dacă nu s-ar topi atît de ușor, la o temperatură atît de scăzută, exemplul eschimoșilor, care își clădesc din ea tradiționalele lor case — iglurile —, ar fi fost urmat și de constructori în general. Atunci istoria nu ar fi înregistrat numai ca o bizarerie renumitul palat de gheață de 5 stînjeni * lungime și 3 stînjeni înălțime construit în luna ianuarie 1740 din capriciul țarinei Ana Ivanovna la Petersburg.

Într-adevăr, dacă nu s-ar topi la 0°C, gheața, datorită însușirilor de rezistență la compresiune și a micii sale greutăți specifice, ar putea să fie un ideal material de construcție. Ce nu s-ar putea clădi din cărămizi rezistente la presiuni ridicate și mai ușoare decît apa ?!

Chimiștii rezolvaseră cîteva dintre semnele de întrebare legate de existența gheței și nu mai puțin decît alte șase feluri de gheață fuseseră obținute în laboratoare, lucrîndu-se la presiuni înalte.

Greutățile lor fizice fiind mai mari decît cele ale apei cuprinse între 1,03 și 1,5, și celelalte caracteristici fizice sînt schimbate. Gheața 7, de pildă, cu greutatea specifică de 1,5, se topește la +192°C, sub presiunea de 39.000 de atmosfere.

Aceste considerente, ca și poziția aparte a apei printre combinațiile hidrogenului în ceea ce privește temperaturile la care fierbe și se topește, au atras de mult atenția chimiștilor. Într-adevăr, gheața se

* Veche unitate de lungime, stînjenul echivalează cu 2,23 m. (n.a.)

topește la 0°, în timp ce dintre combinațiile hidrogenului amoniacul se topește la — 78°C, iar metanul la — 182,5°C. Bineînțeles că o deosebire destul de mare este și între temperaturile lor de fierbere. Astfel, apa fierbe la 100°, iar metanul la — 161,4°C .

Existența celor 7 feluri de gheață, comportarea fizică aparte a apei, lipsa ei de compresibilitate și faptul că însăși gheața obișnuită fusese considerată în ultimul timp drept un polimer * al apei simple reținuseră de cîțiva ani atenția profesorului Baltag. Ultimele lucrări asupra structurii apei în stare solidă alcătuită din agregate moleculare mai mari, ele înseși fiind compuse din mai multe molecule de apă legate între ele, l-au ispitit pe profesorul Baltag să caute existența unei gheți pe care în limbaj chimic specialiștii ar fi trebuit să o numească un înalt polimer al apei. Aceasta odată fabricată sau mai bine zis prinsă în masă în forme speciale trebuia să constituie un nou material plastic. Îmbinînd calitățile gheții cu cele ale sticlei și devenind independentă de temperatură, gheața superplastică era destinată să cucerească tehnica viitorului, avînd aplicații mai ales ca material de construcție.

Ideea lui Baltag, destul de simplă, fusese îmbrățișată de întregul lui colectiv. Totuși lucrarea nu mergea chiar atît de ușor.

Cu cîteva zile mai înainte, bătrînul profesor îi comunicase lui Vilsan că în timp ce experimenta personal reușise să culeagă un condensat de apă ce nu se menținea normal decît numai sub presiunea de 1,47 de atmosfere. Însușirea cea mai curioasă a substanței găsite era că odată cu o trecere bruscă la presiunea atmosferică condensatul se transforma într-o stare polimorfă a apei.

Parcă-l auzea pe bătrîn. Aplecîndu-se preocupat spre Vilsan, profesorul îi spusese gesticulînd cu balonul în mînă:

— Era destul de ciudată și așa apa. Acum i-am aflat și o adevărată... stare polimorfă! Vilsane, descoperirile trebuie întotdeauna bine verificate. Condensatul F-14 nu reprezintă importanță pentru gheața superplastică. Să ne ocupăm acum de el ar fi să ne abatem din drum. Poate peste cîtva timp, după ce vom găsi ce căutăm. Pînă atunci vom închide toată cantitatea culeasă în depozit. Și, pentru că e prematur să vorbim de ceva nestudiat suficient, contez pe discreția dumitale. Metodele prin care am ajuns la F-14 sînt atît de complicate, în special ultimele trei experimentări făcute de mine însumi, încît nu este nici o primejdie să ne-o ia alții înainte...

---

* Polimer — substanță alcătuită din molecule cu dimensiuni foarte mari (n.a.).

Cît de rău îi părea lui Vîlsan că nu discutase mai mult cu Baltag despre acest misterios condensat. Cum se putea ca profesorul, atît de meticulos și de precis în cercetările lui, să nu lase nici o însemnare cu privire la noile lui experiențe?

Oricum ar fi, zi și noapte în laborator, utilizînd un singur balon de condensat din toate cele găsite pe masa profesorului, membrii colectivului, sub îndrumarea tînărului asistent, căutau stabilizatorul practic care să înlocuiască presiunea de 1,47 de atmosfere.

Așa se prezentau lucrurile în după-amiaza de august în care un telefon neașteptat al Nadinei, pe care nu o mai văzuse de vreo zece zile, aduse în istoria apei care usucă, odată cu farmecul neprevăzutului, și o nouă desfășurare a ei.

Fata îi telefonă lui Vîlsan invitîndu-l să participe la o conferință a unei echipe de geologi proaspăt sosiți dintr-un itinerar de prospecțiuni desfășurat undeva prin munții Rodnei.

Socotind că îi era dator Nadinei această plăcere, mai ales că, de două săptămîni, îngrijirea bătrînului Baltag, internat într-o casă de odihnă pe Valea Prahovei, lipsea din ocupațiile cotidiene ale tinerei, Vîlsan se hotărî să o asculte.

Iată-i deci comod instalați în băncile sălii de conferințe. Nadina, puțin mioapă, cu ochelarii pe nas, avea o înfățișare voit serioasă, trăgînd din cînd în cînd cu coada ochiului la Tudor. Tînărul, stînjenit de hainele sale festive, în care, în orice caz, se simțea mai prost decît în halatul său de laborator, făcea sforțări susținute să pară atent.

Rodrocozit, limonit, pirită ordinară, rutil, anataz sau badenit, oxizi de toate soiurile se băteau în expresiile geologilor fără ca să izbutească să-l intereseze pe asistentul visător la alte orizonturi: cele în largul cărora se proiectau, calup după calup, cărămizile de gheață superplastică ale viitorului.

Deodată Vîlsan se trezi fără să vrea strîngînd convulsiv brațul Nadinei:

— Nadina! Tu auzi ce spune ăsta...?

Glasul unuia dintre cei trei geologi conferențiari descria lucruri, judecînd după intonația lui, excepționale: o nouă rocă.

— Pentru prima oară am întîlnit-o într-un bot de deal din imediata apropiere a Cetățuii Tătarilor, la 3 km de gara din Anieș, în albia ce părea a fi aparținut altădată unui izvor. A doua oară la 2 km sub Dealul Tătarilor, într-un căuș de pămînt asemenea aceluia din care pornește firul micilor izvoare de munte, am mai găsit o bucată. Jude-

cînd după aspectul său sticlos, dar care totuși, examinat cu lupa, prezenta minuscule excrescențe și neregularități, părea a fi de proveniență vulcanică, cercetată mai îndeaproape nu s-a izbutit a se identifica natura ei. Din păcate, cele două bucăți în greutate totală de cca. 700 g au fost pierdute cînd am transportat bagajele echipei ; au căzut împreună cu o cutie de lemn în care se aflau probe de piatră în fundul unei fîntîni din localitatea Anieș, lîngă care am poposit întîmplător, într-o dimineață. Alte roci...

Geologul nu-și termină fraza și nici imaginea de pe perete — conferința era cu proiecții — nu se șterse prea bine, cînd Vîlsan, ridicat ca de un resort în picioare, izbucni năvalnic :

— Rău, cît se poate de rău ! Cum ați putut să o pierdeți ! ?

Nadina, îngrijorată, i se adresă :

— Tudore...

Proiecțiile încetară, conferențiarul se opri încurcat. Tudor, cu mîna pe brațul Nadinei, ridicată și ea în picioare, i se adresă geologului :

— A fost involuntar. Vă rog să mă scuzați. Apoi, întorcîndu-se spre Nadina, consternată că nu înțelegea nimic, o trase de mînă ieșind din sală : Plecăm, Nadina.

Cîteva minute mai tîrziu, mergeau grăbiți și tăcînd spre locuința lui Baltag. Ieșirea tînărului o uluise atît de mult, încît Nadina nici nu îndrăznea să-l întrebe. Înainte de a da colțul, Vîlsan se opri. Se opri și Nadina. Prinzînd-o cu amîndouă mîinile de umăr, cu un glas reținut, dar totuși destul de tulburat ca să nu-și poată ascunde zbuciumul, Tudor îi spuse :

— Așa nu mai merge. Te rog să mă ierți. M-am surmenat. Dacă nu plec imediat undeva departe să mă odihnesc, mă voi da peste cap. Da, da ! Trebuie să plec. Așa nu mai merge...

În restul drumului nu i-a mai spus nimic.

La toate acestea, istoria mai avu de înregistrat în seara aceleiași zile un adevărat acces de plîns al fetei, care, la două ore după despărțirea de Tudor, primi un frumos buchet de garoafe sîngerii însoțit de un plic. Necunoscînd scrisul lui Tudor, tînăra îl deschise cu nerăbdare și pe o foaie simplă, albă, ruptă din carnetul de laborator al asistentului citi :

„Nadina, rugîndu-te să ierți ieșirea întru totul condamnabilă pe care am avut-o cu prilejul conferinței, doresc să fii interpreta scuzelor pe care mi le cer tuturor cunoscuților tăi, participanți la nepotrivita mea comportare, față de ei și față de tine. De asemenea, te anunț că

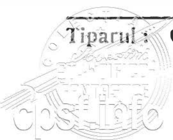
am luat — chibzuind mai bine — hotărîrea de a pleca, începînd chiar din astă-seară, să mă odihnesc. Lipsa mea va dura aproximativ zece zile. Am ales ca țintă a călătoriei mele regiunea munților Rodnei, despre care am auzit chiar de la conferențiarii tăi că este încă suficient de sălbatică și în același timp de liniștită pentru a-mi oferi odihna și a-mi calma nervii prea încercați în ultima vreme. Păstrîndu-ți aceleași sentimente, îți promit cîte o scrisoare din fiecare loc frumos ce-mi va aduce aminte de tine. Deși plecarea mea e atît de intempestivă, am avut timp să-mi pun la cale găzduirea la o soră a vrednicului nostru portar, Moș Niculae, în comuna Anieș.

Cu cele mai bune gînduri de însănătoșire tatălui tău și de rămas bun ție, Tudor Vîlsan."

Recitind pentru a nu știu cîta oară scrisoarea, Nadina nu mai înțelegea nimic. De altfel, nici Moș Niculae nu se dumirise, cu toată priceperea lui în ale politicii, de năstrușnica idee a tovarășului asistent, care doar cu o zi înainte îi spusese că nu se poate mișca din București de multă treabă ce are.

(Sfîrșitul în numărul viitor)

Tiparul: Combinatul poligrafic Casa Scînteii „I. V. Stalin"

2012

prelucrare
&
editor
Costin Teo Graur

i.m. Pompilu

Au scanat, corectat, prelucrat.

Ceea ce nu au fost în stare redacţiile Ştiinţă şi tehnică
sau cei care au dat să continue CPŞF, au reuşit, cu multă dăruire, muncă şi cheltuială, aceşti entuziaşti.

Lor trebuie să le mulţumim pentru că avem acum posibilitatea să (re)citim legendara Colecţie.

clandher
flash_gordon
evilgheorghe
krokodyliu
progressivefan3
car_deva
coolio
fractalus
panionios
nid68
un anonim (RK)
Gyuri
hunyade
dl. Dan Lăzărescu
Cilly Willy
fizikant
Doru Filip
connieG

(dacă este omis cineva, vă rog un email şi reparăm greşeala)

Abonamentele la revista „Ştiinţă şi Tehnică" şi la colecţia de „Povestiri ştiinţifico-fantastice" se primesc pînă cel mai tîrziu în ziua de 23 a lunii, cu deservirea în a doua lună următoare.

Abonamentele se primesc de către difuzorii de presă din întreprinderi, instituţii şi de la sate, secţiile de difuzare a presei, precum şi de către factorii şi oficiile poştale.

APARE DE DOUĂ ORI PE LUNĂ - PREŢUL 1 LEU